

МОНОГРАФІЯ 2024

ІВАН ЖЕЛУВИЧ ТОРОНЧУК

БУКОВИНА У ПРАВОВІЙ
СИСТЕМІ РУМУНІЇ
(1918–1940 рр.)

Cernăuți Supercontinent

УДК 340.15(498)"1918/1940"
Т61

Рецензенти:

С. Б. Карвацька — докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

К. В. Головка — докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри конституційного і адміністративного права Національного авіаційного університету;

Т. А. Грекул-Ковалик — доцентка, асистентка кафедри теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій
(протокол № 3 від 22.04.2024 року)*

Торончук І. Ж.

Т61 Буковина у правовій системі Румунії (1918–1940 рр.) : монографія /
І. Ж. Торончук. — Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. — 280 с.

ISBN 978-617-8182-28-1

У монографії на основі нормативно-правових актів, архівних матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової літератури досліджуються історико-правові й міжнародні аспекти становлення та розвитку румунської правової системи на Буковині у міжвоєнний період (1918–1940 рр.).

Для науковців, практиків, науково-педагогічних працівників, студентів, аспірантів закладів вищої освіти та всіх тих, хто цікавиться історією Буковини у складі правової системи міжвоєнної Румунії.

УДК 340.15(498)"1918/1940"

ISBN 978-617-8182-28-1

© І. Ж. Торончук, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1 ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ	9
1.1. Історіографія проблеми	9
1.2. Джерельна база дослідження	25
<i>Висновки до розділу</i>	33
РОЗДІЛ 2 ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРИЄДНАННЯ БУКОВИНИ ДО РУМУНІЇ	34
2.1. Румунська окупація Буковини	34
2.2. Юридичне оформлення анексії Буковини Румунією	43
<i>Висновки до розділу</i>	67
РОЗДІЛ 3 РУМУНСЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ БУКОВИНИ	68
3.1. Вищі органи державної влади Румунії у міжвоєнний період	68
3.2. Місцеве управління Буковини у перехідний період 1918–1925 рр.	83
3.3. Система органів управління Буковиною після адміністративної реформи 1925 р. у Румунії	88
3.4. Адміністрація Буковини у період королівської диктатури в Румунії (1938–1940 рр.)	103
<i>Висновки до розділу</i>	109

РОЗДІЛ 4	
ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
БУКОВИНИ	112
4.1. Повітове самоврядування	112
4.2. Самоврядування у міських та сільських громадах	120
4.2.1. Інститут примаря	120
4.2.2. Громадські ради	125
<i>Висновки до розділу</i>	140
РОЗДІЛ 5	
РУМУНСЬКИЙ КАРАЛЬНИЙ АПАРАТ	
НА БУКОВИНІ	142
5.1. Суд	142
5.2. Прокуратура	171
5.3. Поліція	177
5.4. Сигуранца	187
5.5. Жандармерія	196
<i>Висновки до розділу</i>	207
ВИСНОВКИ	209
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	215
ДОДАТКИ	258

ПЕРЕДМОВА

Питання забезпечення міжнародного миру та безпеки не втратили своєї актуальності у XXI столітті, особливо, в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну. Агресія, яка змусила нас задуматись над її історичним корінням та допущеними помилками в частині неврахування «сусідської російської доброзичливості» щодо України з моменту здобуття нею незалежності. Неодноразові спроби маніпуляції з боку російської федерації історією української державності, намагання втягнути в даний процес сусідні держави (Румунію, Польщу та Угорщину) актуалізує дану проблематику для більш ґрунтовного дослідження, де основна увага має акцентуватися на врахуванні й недопущенні помилок, які після Першої світової війни не дали можливість відродити нашу державність.

У світі останніх подій особливу роль у підтримці України відіграє та продовжує відігравати Румунія, стосунки з якою вийшли на новий міжнародний рівень. Стабільність українсько-румунських відносин неможлива без об'єктивного вивчення їх історичного минулого (особливо, історії міжвоєнного періоду), яким намагаються спекулювати антиукраїнські сили як у самій Румунії, так і за її межами.

Актуальність дослідження зумовлена також тим, що й у вітчизняній, і в зарубіжній науковій літературі питання національного та міжнародного правового статусу Буковини у складі Румунії у 1918–1940 рр. залишаються малодослідженими. У межах обраної проблематики уперше:

- досліджено діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади (міністра-делегата, префекта, претора, нотаря) на Буковині; визначено зміни в адміністративно-правовому статусі Буковини з установами королівської диктатури в Румунії в 1938 р. і створенням Сучавської області;
- на основі румунського законодавства 1918–1940 рр. досліджено діяльність системи органів самоврядування на Буковині, що здійснювалася на двох рівнях — повітовому та громадському (міському і сільському). Їхня компетенція стосувалася винятково місцевих, переважно господарських, питань; у міжвоєнний період вони були перетворені на слухняний додаток централізованої машини центральних і місцевих органів виконавчої влади;
- комплексно досліджено процес становлення румунської судової системи на Буковині та її реформування в міжвоєнний період. Установлено, що судові реформи, які відбувалися в міжвоєнній Румунії, були спрямовані на створення єдиної уніфікованої системи загальних і спеціалізованих судів, регламентування правового положення судових органів і статусу суддів, визначення єдиних професійних вимог до кандидатів у судді, єдиних вимог до апеляційного та касаційного перегляду справ;
- проаналізовано місце і роль прокуратури в системі каральних органів на Буковині в міжвоєнний період, встановлено, що нормативне регулювання її організації та діяльності у краї мало свою специфіку у зв'язку з попереднім перебуванням цих земель у складі Австро-Угорщини;
- висвітлено організаційно-правові основи діяльності румунської поліції на Буковині, порядок комплектування її особового складу, основні напрямки, форми й методи її діяльності. Визначено, що поліцейські реформи, проведені в міжвоєнний період у Румунії, були спрямовані на зміцнення апарату поліції та його централізацію з метою забезпечення політики румунської влади на місцях. Розкрито особливості діяльності

на Буковині румунської політичної поліції (сигуранци), проаналізовано її організацію та функціонування у краї. Визначено вплив сигуранци на суспільно-політичне життя на Буковині як головного карального органу Румунії, основним завданням якого була боротьба з антирумунськими виявами у краї. З'ясовано правовий статус жандармерії (сільської поліції) Буковини в період перебування у складі Румунії.

Практичне значення дослідження полягає в широких можливостях ефективного використання його результатів у розвитку національної політики в Україні та Румунії, у вдосконаленні українсько-румунських відносин.

